

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Mataln

**Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, krizni centri za mlade in država, varna
za otroke – primer: Krizni center za mlade Kresnička**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katarina Mataln

Mentor: izr. prof. dr. Miro Haček

**Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, krizni centri za mlade in država, varna
za otroke – primer: Krizni center za mlade Kresnička**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Svojemu mentorju, dr. Miru Hačku, bi se rada zahvalila za strokovno svetovanje in spodbudo pri nastajanju diplomskega dela.

Iskrena hvala moji mami, očetu in bratu, starim staršem in prijateljicam za vso podporo pri študiju.

Hvala tudi tebi, Manoel, ki me sprejemaš tako, kot sem. Hvala, ker si verjel vame, me spodbujal in držal pesti takrat, ko je bilo to potrebno.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, krizni centri za mlade in država, varna za otroke – primer: Krizni center za mlade Kresnička

Čas otroštva je obdobje, ki nas zaznamuje za celo življenje. Ali nas zaznamuje pozitivno ali negativno, je odvisno od tega, kako ga preživimo. Otroci in mladostniki so ravno v tem obdobju najranljivejši in zato je naloga staršev oziroma skrbnikov, da jih zavarujejo. Centri za socialno delo Gorenjske v zadnjih letih opažajo naraščanje števila otrok in mladostnikov, ki so iz različnih razlogov prikrajšani za normalno družinsko življenje. Strokovni delavci, ki se s temi otroki, mladostniki ter njihovimi starši pri svojem delu srečujejo, ugotavljajo, da ne obstaja zadostno število različnih programov pomoči, ki bi družino, otroka ali mladostnika v stiski lahko podprli brez radikalnega posega v družinske odnose. Tako sem se odločila, da bom v diplomskem delu analizirala in raziskala vlogo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter vlogo kriznih centrov za mlade pri varstvu otrok in mladostnikov. Poleg tega me zanima tudi, ali je Republika Slovenija dovolj varna država za otroke in mladostnike, ki se znajdejo v stiski.

Ključne besede: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, krizni centri za mlade, centri za socialno delo, varnost otrok in mladostnikov.

Ministry of Labour, Family and Social Affairs, youth crisis centres and a country safe for children - example: the Youth Crisis Centre Kresnička (“Firefly”)

Childhood is the time that marks our entire lives. Whether it marks us in a positive or negative way, it mostly depends on how we spend our childhood. Children and youngsters are especially vulnerable in that period; therefore it is the duty of their parents or guardians to protect them. Social work centres in Gorenjska region have noticed increased number of children and youngsters who, for various reasons, are deprived of normal family life. Professional workers who meet these children, youngsters and their parents when doing their job observe that there is not a sufficient number of various aid programmes that could support a family, child or youngster in need without radical interference in family relations. Thus I decided that in my diploma I would analyse and research the role of the Ministry of Labour, Family and Social Affairs and the role of youth crisis centres at providing protection for children and youngsters. Beside that I also wonder if the Republic of Slovenia is a safe enough country for children and youngsters in need.

Key words: Ministry of Labour, Family and Social Affairs, youth crisis centres, social work centres, safety of children and youngsters.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
1.1 Predmet preučevanja	7
1.2 Namen in cilji	7
1.3 Raziskovalno vprašanje in hipoteza	7
1.4 Zvrst diplomske naloge	8
1.5 Raziskovalne metode in tehnike	8
1.6 Struktura diplomske naloge	8
2 TEORETIČNI DEL	9
2.1 Uprava	9
2.2 Javna uprava	11
2.3 Državna uprava	14
2.4 Ministrstvo	15
2.5 Center za socialno delo	16
3 EMPIRIČNI DEL	18
<i>Empirični del – 1. del</i>	18
3.1 Vloga kriznega centra za mlade Kresnička	18
3.1.1 Center za socialno delo Radovljica	18
3.1.2 Krizni center za mlade Kresnička	19
3.2 Vloga Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve	21
<i>Empirični del – 2. del</i>	24
4 ZAKLJUČEK	27
5 LITERATURA	29
PRILOGA A: Anketa izvedena na KCM Kresnička	31

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Razlogi za preučevanje javne uprave.....	11
Tabela 3.1: Kriteriji za izpolnitev kategorije.....	24
Tabela 3.2: Rezultati ankete.....	24

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Sestava KCM Kresnička.....	19
Slika 3.2: Sestava Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.....	21

1 UVOD

1.1 Predmet preučevanja

Centri za socialno delo Gorenjske v zadnjih letih opažajo naraščanje števila otrok in mladostnikov, ki so iz različnih razlogov prikrajšani za normalno družinsko življenje. Njihove stiske se izražajo z begom od doma, problemi v šoli, zlorabo drog in alkohola, motnjami hranjenja, prekinitvijo komunikacije s starši, psihosomatskimi motnjami, nasiljem do vrstnikov ali do samih sebe ter delinkventnim vedenjem. Strokovni delavci, ki se s temi otroki, mladostniki ter njihovimi starši pri svojem delu srečujejo, ugotavljajo, da ne obstaja zadostno število različnih programov pomoči, ki bi družino, otroka ali mladostnika v stiski lahko podprli brez radikalnega posega v družinske odnose. Glede na trend razvoja države pa strokovni delavci tudi predvidevajo, da bo v prihodnosti zaradi večanja socialnih razlik ter drugih oblik pritiskov na družine in posameznike število družin, ki same ne bodo več zmogle obvladovati in reševati problemov, še naraščalo (Krizni center za mlade Kresnička 2011).

1.2 Namen in cilji

Tako sem se odločila, da bom v diplomskem delu analizirala in raziskala vlogo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (dalje MDDSZ) ter vlogo kriznih centrov za mlade pri varstvu otrok in mladostnikov. Poleg tega pa me zanima tudi, ali je Republika Slovenija dovolj varna država za otroke in mladostnike, ki se znajdejo v stiski. Ker je narava izbrane teme preširoka, sem se za učinkovitejše raziskovanje osredotočila samo na določen krizni center za mlade, in sicer Krizni center za mlade (dalje KCM) Kresnička, ki deluje na območju Gorenjske.

1.3 Raziskovalno vprašanje in hipoteza

Raziskovalno vprašanje:

Kakšna je vloga Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter Kriznega centra za mlade Kresnička, ki se nanaša na varnost otrok in mladostnikov?

Hipoteza:

Republika Slovenija je varna država za otroke in mladostnike, ki se znajdejo v kakršnikoli stiski.

1.4 Zvrst diplomske naloge

Fink Hafner (2007, 22–24) pravi, da »med uporabne policy analize lahko uvrščamo proizvajanje informacij za politično odločanje, študije optimalnih procedur političnega odločanja za naročnika in študije, ki so namenjene v podporo določeni javni politiki.« Tako je moja diplomska naloga uporabne narave. »Cilj uporabne policy analize je oblikovati spoznanja o relativno ožjem problemu.«

1.5 Raziskovalne metode in tehnike

- **Študija primera**, ki bo zajemala celovit opis obravnavanega primera, pri čemer je enota analize KCM Kresnička.
- **Analiza sekundarnih virov** pomeni ponovni pregled in analizo že obstoječih baz podatkov, kot so: strokovna literatura in internetni viri. Pregled le-teh mi je pomagal pri umestitvi in opredelitvi izbrane teme v teoretski okvir ter pri opredelitvi vlog MDDSZ in KCM Kresnička.
- **Z anketo** pa bom pridobila potrebne podatke, s katerimi bom zastavljeno hipotezo potrdila ali zavrnila.

1.6 Struktura diplomske naloge

Diplomska naloga je sestavljena iz dveh glavnih delov, in sicer iz teoretičnega in empiričnega. V teoretičnem delu sem predstavila teoretična izhodišča, ki so ključna za razumevanje izbrane tematike. Tako sem opredelila pojme, kot so uprava, javna uprava in državna uprava. Poleg tega sem umestila tudi MDDSZ ter KCM Kresnička.

Empirični del vsebuje analizo vlog MDDSZ in KCM Kresnička. Poleg tega je v empiričnem delu zajeta analiza ankete, pridobljena iz KCM Kresnička, s katero sem celovito pristopila k izbrani temi in preučila hipotezo.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Uprava

Središčni pojem znanosti o upravi je uprava. Pomembna sta dva ključna pomena besede »uprava«, in sicer uprava kot skupek upravnih organizacij in uprava kot določena dejavnost. Najpogosteje se uporablja drugi pojem uprave, uprave kot določene dejavnosti (funkcionalna ali objektivna definicija) in kot organizacije (organizacijska ali subjektivna definicija). Definicije se nadalje lahko delijo na vsebinske (materialne) in formalne, pozitivne in negativne (Vlaj 2006, 9).

»Po Bučarju je pojem uprave v organizacijskem smislu oziroma formalna uprava celokupnost fizičnih ali pravnih oseb, pooblaščenih za odločanje na posameznem področju, med katerimi velja organsko utrjen sistem medsebojnih razmerij, pooblastil in odgovornosti, nadrejenosti in podrejenosti. Uprava v materialnem pomenu pa je sam proces sprejemanja odločitev, odločanje kot posebna dejavnost.« (Vlaj 2006, 9) Uprava je družbeni pojav, ki se neprestano menja. Pojem uprave, ki ga uporabljamo danes, se je pojavil z doktrino delitve oblasti, ko se uprava poleg šefa države in vlade postopoma diferencira iz izvršilne oblasti. Pojav in razvoj uprave se povezuje s splošnim gospodarskim, kulturnim in družbenim razvojem. Uprava ima dvojno zgodovinsko vlogo v družbi – je instrument oblasti in nosilka družbenokoristnih zadev, s katerimi zadovoljuje potrebe državljanov (Vlaj 2006, 10).

Upravljanje je odločanje o potrebah in o načinu njihove zadovoljitve. Sleherno človeško delovanje je usmerjeno v to, da zadovolji neko človeško potrebo. Odločanje o lastnih potrebah je samoupravljanje. Da potrebo zadovoljimo, pa je potrebna še posebna dejavnost, ki jo sproži akt upravljanja. Upravljanje kot odločanje pa je v bistvu izbor med različnimi potrebami in različnimi možnostmi za zadovoljitev teh potreb. Upravljanje materialnih procesov je področje tehničnih ved, upravljanje preko ravnanja oziroma dejavnosti drugih ljudi pa je področje družbenih ved. Upravljanje kot družbeni pojav je vedno odločanje o tem, kako naj delajo oziroma kako naj ravnajo drugi ljudje. Vsako upravljanje pa je hkrati tudi odločanje za izvrševanje odločitev drugih. Splošnejše odločitve izvršujemo tako, da odločamo o bolj konkretnem. (Bučar v Vlaj 2006, 10)

»S pojmom uprava in upravljanje se srečujemo tam, kjer imamo opravka z organizacijami. Organizacija je oblika skupnega človeškega dela, ki temelji na stalnem procesu delitve dela in njenem povezovanju v smiselno celoto. Dejavnost, ki vključuje zavestno sodelovanje dveh ali več oseb, lahko smatramo kot organizirano dejavnost. Organizacija je skupina ljudi, ki delujejo skupaj, da bi dosegli določen skupni cilj.« (Vlaj 2006, 10)

Osnovne značilnosti uprave so (Rakočević in Bekeš v Haček in Bačlija 2007, 15):

- *Uprava je posebna dejavnost, ki v povezavi in medsebojni odvisnosti z drugimi uresničuje postavljene cilje določene organizacije. To pomeni, da ni sama sebi namen, temveč da dobi svoj smisel šele znotraj določene organizacije.*
- *V upravo sodijo dejavnosti povezovanja, usklajevanja, usmerjanja, načrtovanja in organiziranja drugih dejavnosti ter dejavnosti v organizaciji z namenom, da se dosežejo določeni cilji. V upravno dejavnost sodi tudi informacijska dejavnost; to je zbiranje, obdelava, analiza in izkazovanje podatkov in informacij. S temi dejavnostmi je uprava vključena v proces odločanja.*
- *Uprava je tudi del celotne dejavnosti upravljanja oziroma odločanja, in to prav z vsemi naštetimi dejavnostmi. Uprava je zato ožji pojem kot uprava v smislu upravljanja oziroma odločanja. Upravne dejavnosti so samo del celotne dejavnosti upravljanja. Pri upravljanju nastopajo tudi drugi, predvsem nosilci odločanja, ki so upravi nadrejeni in ki jim je uprava za svoje delo odgovorna.*
- *Dejavnosti uprave so strokovne dejavnosti, ki se morajo ravnati po zakonih. Za upravo veljajo tudi tehnična pravila, ki izhajajo iz njene strokovne narave, zato ima uprava tudi profesionalno naravo. Tisti, ki opravljajo upravne dejavnosti, morajo imeti ustrezna znanja.*

Spretnosti, ki jih morajo javni uslužbenci usvojiti za opravljanje dela:

- konceptualne spretnosti vključujejo zmožnost abstraktnega razmišljanja, videnje organizacije kot celote in njenega okolja,
- tehnične spretnosti se nanašajo na razumevanje metod, procesov in tehnik za opravljanje nalog,
- človeške spretnosti pa vključujejo zmogljivost, da se delo opravi učinkovito (Denhardt in Denhardt 2009, 20).

2.2 Javna uprava

Javna uprava obstaja že od antike. Kralji in cesarji so se zanašali na javno upravo zato, da bi svoje ideale o družbi preoblikovali v realnost in da bi nadzirali delovanje vlade. Javna uprava ima v različnih delih sveta različne oblike, kljub temu pa imajo le-te veliko skupnega. Javna uprava prispeva k oblikovanju družbe in poudarja vlogo vlade in delovanje javnih zavodov in organizacij (Bourgon 2011, 7).

Javna uprava je mlada znanost in zato ima tudi zelo kratko zgodovino. Študij javne uprave se je razvil ne dolgo tega. Povezujejo ga z delom francoskih in nemških študentov v poznem 19. stoletju. Večina študentov in praktikov v ZDA začetke študija javne uprave uvršča v leto 1887 z esejem, ki ga je napisal Woodrow Wilson. Ni dvoma o tem, da je ta esej zaznamoval simbolične začetke ameriške javne uprave. Wilsonov esej je bil reformistične narave in zelo praktičen. Zasnovan je bil za reševanje neučinkovitosti in korupcije, ki je postala del vlade v poznih 80. letih. V eseju pa so bila predlagana tudi nekatera pravna sredstva znotraj uprave. Wilsonu sta v razpravi o javni upravi sledili dve zelo praktični osebi, zaskrbljeni z reformistično strukturo vlade in njeno učinkovitostjo. Pri tem pa sta pazila na umestitev problemov znotraj konteksta demokratične vlade (Denhardt in Denhardt 2009, 2). V Tabeli 2.1 so predstavljeni razlogi za preučevanje javne uprave.

Tabela 2.1: Razlogi za preučevanje javne uprave.

predmet	namen	rezultat
- znanje o upravi in organizaciji - znanje o ljudeh in njihovi kulturi	- pomagati - usmeriti - razumeti - spodbujati sodelovanje - omogočiti	- zadovoljiti javno določene potrebe za dosego dobrega življenja

Vir: McKinney in Howard (1998, 22).

Definicije javne uprave:

- 1.) Gulick je javno upravo opredelil z vidika načela organizacije in managementa in pravi, da je javna uprava tisti del znanosti o upravi, ki se ukvarja z vlado, in sicer z izvršilno vejo. Javna uprava je tako delitev politične znanosti (Raadschelders 2003, 46).
- 2.) Pittman je javno upravo opredelil kot vse procese organizacij in posameznikov, povezanih z izvajanjem zakonov in drugih pravil, sprejetih ali izdanih s strani zakonodajalcev, izvrševalcev in sodišč (Pittman 2009, 8).

3.) Herbert, Thompson in Smithburg pa javno upravo opredelijo kot dejavnosti izvršilne veje vlade na nacionalni, državni in lokalni ravni (Harris 1990, 5).

Študij javne uprave ima dva cilja in se ukvarja:

- s praktičnimi navodili, kako so organizacije lahko najučinkovitejše, in
- z razumevanjem, kako se zaposleni v organizaciji obnašajo in kako organizacija deluje (Herbert in drugi 1950, 19).

Javna uprava se nanaša na dve ločeni, vendar tesno povezani dejavnosti:

- profesionalna praksa (poklic, področje delovanja) in
- akademsko področje, ki želi razumeti, razviti, kritizirati in izboljšati tako profesionalno prakso kot tudi usposabljanje za zaposlene (Marini v Shafritz 2012, 3).

»Upravni sistemi (teritorialni, asociativni in funkcionalni) sestavljajo sistem javne uprave. Vsi trije opravljajo naloge javnega pomena in zagotavljajo javne dobrine, ki so za obstoj družbe nujno potrebne, do njih pa ni mogoče priti z delom posameznikov, pa tudi ne s pomočjo organizacij, ki delujejo po načelih trga, temveč le s pomočjo državnih organizacij in organizacij, ki se vsaj deloma naslanjajo na državo.« (Haček 2001, 29)

Javna uprava je uprava v javnih zadevah. Značilnosti, ki veljajo za upravo na splošno, veljajo tudi za javno upravo. Javna uprava je celota vseh dejavnosti upravljanja, ki sodijo v izvršilne funkcije javnega upravljanja (sestavljajo jo dejavnosti organiziranja, ukazovanja, izvrševanja, koordiniranja in nadzorovanja, kar omogoča dosego že sprejetih in določenih najsplošnejših ciljev družbene skupnosti) ter administrativne in poslovodne funkcije javnega upravljanja (sestavljajo jo dejavnosti neposrednega tehničnega izvrševanja, ki pomenijo zadnjo stopnjo konkretizacije družbenih ciljev), ne glede na to, ali jih opravljajo državni upravni organi, drugi državni organi ali organizacije zunaj državne uprave, in ne glede na to, ali nastopajo oblastno. (Haček 2001, 29)

»O javni upravi lahko govorimo tudi v formalnem ali v materialnem smislu. Slednja pomeni proces odločanja o javnih zadevah; javna uprava v formalnem smislu pa je sistem organov, ki

odločajo o javnih zadevah, torej o uresničevanju družbenih koristi. Javno upravo tvori poseben sistem, povezan v krog organov, ki jih posamezna skupnost pooblasti, da odločajo o zadevah, ki so v pristojnosti te skupnosti.« (Haček 2001, 29)

Sistem javne uprave je sestavljen iz štirih področij:

- *državna uprava je osrednji teritorialni upravni sistem in instrument države za izvajanje njenih predvsem oblastnih funkcij, s katerimi se na pravni način ureja odnose v družbi,*
- *lokalna samouprava je način upravljanja o družbenih zadevah, ki neposredno temelji na lokalni skupnosti in predstavlja lokalni teritorialni upravni sistem,*
- *javne službe so tiste dejavnosti, ki zagotavljajo javne dobrine in javne storitve, ki so nujno potrebne za delovanje družbenega sistema, ki pa jih iz najrazličnejših razlogov ni mogoče ustrezno zagotoviti s sistemom tržne menjave,*
- *javni sektor temelji na kriteriju lastništva države, zato sem sodi vse, kar je v državni lasti, ne glede na to, na katerem področju se nahaja. (Haček 2001, 29)*

Elementi, ki določajo javno upravo, so:

- *država deluje preko svoje javne uprave;*
- *organizacijsko javno upravo sestavljajo državne in paradržavne organizacije;*
- *funkcionalno je opredeljena z izvrševanjem predpisov, izvajanjem oblasti in javnih služb;*
- *bistven element je odgovornost resornih ministrstev in vlade;*
- *financiranje je proračunsko ali iz drugih javnih virov (skladi);*
- *normativno velja za javno upravo upravno deloma pa tudi civilno pravo;*
- *uslužbenski sistem oziroma sistem javnih uslužbencev. (Haček 2001, 30)*

»Ena bistvenih značilnosti javne uprave je tudi odsotnost konkurence, kar vnaprej določa odsotnost prisile o optimalni izrabi razpoložljivih virov. Ko ugotavljamo učinkovitost in uspešnost organizacij in posameznikov znotraj javne uprave, pa se moramo zavedati, da je upravna dejavnost zelo težko merljiva zaradi mnogoplastnih ciljev, storitvene narave dejavnosti in stalnega vpliva politike.« (Haček 2001, 30)

Upravo v javnem sektorju je mogoče razlikovati z večjim poudarkom na ljudeh, ki sodelujejo v vladi. Glavna razlika med javno upravo in zasebno organizacijo so potrebe javnosti. Javna uprava zajema vse aktivnosti, ki se nanašajo na implementacijo zakonodajnega mandata. Javna uprava uteleša kolektivne želje in potrebe skupnosti (McKinney in Howard 1998, 22).

»Javna uprava so državne organizacije teritorialnega tipa ter organizacije funkcionalne in personalne narave, ki opravljajo naloge javnega pomena oziroma javne naloge. Te pa zagotavljajo dobrine, do katerih ni mogoče priti po načelih tržne menjave, temveč jih mora zagotavljati država s svojim intervencionizmom in regulativnimi mehanizmi.« (Haček 2001, 30)

Javna uprava mora zagotavljati:

- *dobrine, ki morajo biti na voljo vsem ljudem (osnovna izobrazba, zdravstvo, osebna in premoženjska varnost);*
- *dobrine, ki jih je ljudem treba zaradi javnih koristi vsiliti (komunala, obvezno zdravljenje, veterinarska služba);*
- *dobrine, ki jih ni mogoče individualizirati (kolektivne komunalne storitve), ter*
- *dobrine, katerih proizvajalci so po naravi stvari v monopolnem položaju nasproti uporabniku (energetika).* (Haček 2001, 30)

2.3 Državna uprava

Izvirni pojem državne uprave označuje instrumentalizacijo državne oblasti in države kot posebne oblike družbene organizacije (Haček in Bačlija 2007, 31).

V sistemu delitve oblasti razumemo pod pojmom izvršna oziroma izvršilna oblast tako vladne kot tudi upravne organe, ki jih v širšem smislu poimenujemo tudi s pojmom državna uprava, čeprav je ustrežnejše, da z ožjim pojmom državna uprava označujemo državne upravne organe. Vlada kot nosilec izvršilne oblasti svoje funkcije opravlja s pomočjo državne uprave, ki je torej sredstvo za izvajanje njenih (vladnih) politik, pa tudi zakonov in drugih odločitev nosilca zakonodajne veje oblasti. Vlada in državna uprava sta v odnosu usmerjevalca in izvrševalca. (Trpin v Haček in Bačlija 2007, 32)

»Dejavnost državne uprave je v operativnem odločanju in upravnem izvrševanju materialnih predpisov; njena dejavnost se odvija v okviru danih usmeritev. Upravnemu in družbenemu sistemu pa zagotavlja tudi ustrezno pravno stabilnost ob političnih krizah in nestabilnostih.« (Trpin v Haček in Bačlija 2007, 32)

»Temeljna vsebina in dejavnost državne uprave sta njena upravna dejavnost, ki pa ima v državi kot najsplošnejši družbeni organizaciji vrsto specifičnosti in vsebin, ki vplivajo na njene značilnosti. Tako kot pri definiranju pojmov uprave in upravljanja lahko tudi državno upravo opredelimo na veliko več različnih načinov. Najširše sistemiziranje funkcij državne uprave ločuje med oblastno in neoblastno upravo.« (Haček in Bačlija 2007, 32)

»Predvsem spremenjena vloga države in prevzemanje odgovornosti za družbeni razvoj vse bolj pomenita prehajanje iz oblastnega delovanja uprave v neoblastno delovanje. Državna uprava se v sodobni, razviti in demokratični državi vse manj pojavlja v svoji oblastno-nadzorstveni vlogi in vedno bolj postaja instrument urejanja gospodarskih dejavnosti in nosilec javnih služb.« (Trpin v Haček in Bačlija 2007, 32)

Funkcije državne uprave logično izhajajo iz njene vloge znotraj upravnega sistema. Državna uprava ima dve glavni funkciji:

- izvrševanje zakonov, državnega proračuna ter drugih političnih odločitev nosilcev zakonodajne in izvršilne oblasti;
- pripravo strokovnih podlag za politično odločanje nosilcev zakonodajne in izvršilne oblasti. (Haček in Bačlija 2007, 32–33)

2.4 Ministrstvo

»Temelje organizacije državne uprave ureja Ustava. V 120. členu je določeno, da organizacijo uprave, njene pristojnosti in način imenovanja njenih funkcionarjev ureja zakon, v 121. členu pa, da naloge uprave opravljajo neposredno ministrstva. Ministrstvo je s to določbo postalo ekskluzivna organizacijska oblika državne uprave.« (Virant 2002, 96)

»Makroorganizacija državne uprave temelji na resornem principu. V skladu z Ustavo mora ministrstva in njihova delovna področja določiti zakon. Ta zakon je Zakon o organizaciji in delovnem področju uprave (v nadaljevanju: ZODPM). ZODPM določa tudi delovna področja

posameznih ministrstev, tako da so mednje razdeljena prav vsa področja, za katera skrbi državna uprava.« (Virant 2002, 97)

Ministrstva so monokratični ali individualno vodeni organi; vodi jih ena oseba (minister), ki odloča o vseh zadevah iz pristojnosti ministrstva – o predlogih, ki jih ministrstvo posreduje vladi, o pripombah k predlogom gradiv z drugih ministrstev, o predpisih, ki jih izdaja ministrstvo. Minister imenuje in razrešuje upravne delavce v ministrstvu, odloča o njihovi disciplinski odgovornosti in o pravicah iz delovnega razmerja. Minister izda tudi akt o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest. Minister je tudi pooblaščen za izdajo upravnih odločb; to pooblastilo lahko podeli tudi uradnim osebam v ministrstvu, ki izpolnjujejo predpisane pogoje glede izobrazbe in strokovnega izpita iz upravnega postopka. (Virant 2002, 97)

2.5 Center za socialno delo

»Socialno varstvene storitve lahko opravlja več vrst organizacij in zasebniki. Zakon o socialnem varstvu določa vrste organizacij in drugih nosilcev izvajanja socialne varstvene dejavnosti ter temeljne pogoje za ustanovitev in delovanje ter organizacijo in upravljanje izvajalcev dejavnosti.« (Bubnov Škoberne 1993, 36)

Izvajalci socialno varstvenih storitev so po Zakonu o socialnem varstvu lahko:

- javni socialno varstveni zavodi,
- drugi socialno varstveni zavodi,
- dobrodelne organizacije,
- organizacije za samopomoč,
- invalidske organizacije,
- zasebniki (Bubnov Škoberne 1993, 36).

»Javni socialno varstveni zavodi opravljajo javno službo. Javni socialno varstveni zavodi so javni zavodi, ki jih je dolžna ustanoviti država prek svojih organov za neposredno izvajanje javne službe.« (Bubnov Škoberne 1993, 36)

»Centri za socialno delo so dolžni opravljati določene dejavnosti in nudijo storitve, za katere so posebej pooblaščen z zakonom, da jih opravljajo (javna pooblastila). Poleg »obveznih« dejavnosti pa centri lahko opravljajo tudi druge socialno varstvene storitve, navedene v zakonu, ki imajo naravo javne službe.« (Bubnov Škoberne 1993, 37)

3 EMPIRIČNI DEL

Empirični del diplomskega dela sem za boljši prikaz razdelila na dva dela. V prvem delu sem opisala vlogo MDDSZ in KCM Kresnička. V drugem pa sem preučila, ali je Slovenija varna država za otroke in mladostnike. S pojmom varna mislim na kakovost življenja. Za lažje raziskovanje sem anketo razdelila na dva dela. Prvi del ankete sem nato razdelila na sedem kategorij, in sicer: predšolska vzgoja, osnovna šola, srednja šola, stanovanjske razmere, socialnovarstvene službe, rejništvo in skrbništvo ter nasilje. Za vsako kategorijo sem naštela kriterije, ki jih mora kategorija izpolnjevati, da jo lahko ocenim kot varno za otroke in mladostnike. Drugi del ankete pa se nanaša na različne pravice otrok in mladostnikov, kjer me zanima, v kolikšni meri se dejansko izvajajo.

EMPIRIČNI DEL – 1. del

3.1 Vloga Kriznega centra za mlade Kresnička

3.1.1 Center za socialno delo Radovljica

Center za socialno delo Radovljica (CSD Radovljica) je javni socialno varstveni zavod, ki opravlja socialno varstvene storitve in dajatve, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav ter naloge s področja družinskih prejemkov. Zakonsko podlago za delovanje Centra predstavlja Zakon o socialnem varstvu in drugi zakoni (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih ...), ki nalagajo naloge in ukrepe organom socialnega varstva. (CSD Radovljica, 2012).

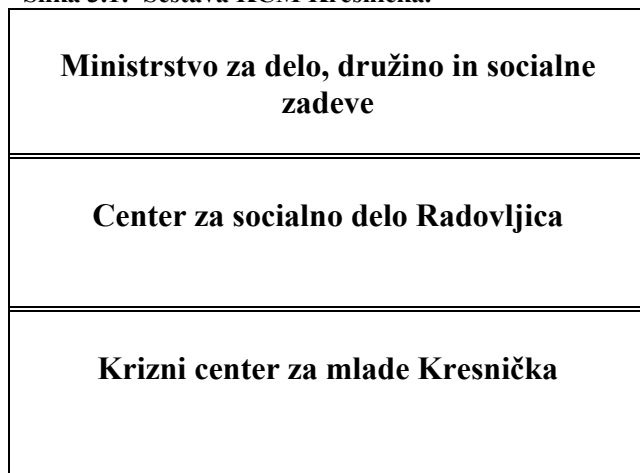
»CSD Radovljica je pristojen za področje štirih občin: Radovljica, Bled, Gorje in Bohinj. Na CSD Radovljica so zaposlene socialne delavke, psihologinji, sociologinja, pravnica in druge sodelavke, ki so usposobljene, da pomagajo iskati poti iz stisk in težav.« (CSD Radovljica, 2012)

Pri delu se srečujejo z materialno ogroženimi osebami in družinami, otroki in mladostniki s posebnimi potrebami, s težavami v odraščanju, mladoletnimi prestopniki, otroki, prikrajšanimi za normalno družinsko življenje, z osebami s konfliktnimi odnosi, osebami, starimi nad 65 let, in invalidi, ki ne morejo skrbeti sami zase in niso sposobni

za delo, z osebami, ki imajo težave zaradi odvisnosti ali kronične duševne bolezni, z ženskami in otroki, ogroženimi zaradi nasilja, in drugimi socialno ogroženimi skupinami. (CSD Radovljica, 2012).

3.1.2 Krizni center za mlade Kresnička

Slika 3.1: Sestava KCM Kresnička.

Vir: Lastna raziskava.

Krizni center za mlade Kresnička je enota CSD Radovljica. KCM Kresnička je kratkotrajna oblika bivanja za otroke in mlade med 6. in 18. letom starosti, ki so se znašli v kriznih situacijah, sredi težav v odnosu s svojimi starši, učitelji, vzgojitelji ali vrstniki. Osnovna dejavnost je nudenje zatočišča in strokovne pomoči otrokom in mladostnikom med 6. in 18. letom, ki se iz različnih razlogov znajdejo v hudi psihosocialni stiski. Da je pomoč otrokom in njihovim družinam čim učinkovitejša, se KCM Kresnička po potrebi poveže z drugimi strokovnimi službami, matičnimi centri za socialno delo, policijo, šolami in zdravstvom. (KCM Kresnička, 2011)

KCM Kresnička obsega različna delovna področja (KCM Kresnička, 2011):

1. Delo z mladostniki: Vsebine dela z mladostniki se delijo glede na čas bivanja mladostnika v KCM Kresnička in na obdobje pobivalne skrbi zanj. Zelo pomembno za uspešno reševanje stisk je, da mladostniki sami definirajo stisko in jo sporočijo v razgovoru s starši.
2. Interventna služba: Interventna služba opravlja naslednje naloge: prevzem, oskrba in zagotovitev prve socialne pomoči otroku ali mladostniku, ki ga centru za socialno delo izroči organ za notranje zadeve, namestitev mladostnika na begu v institucionalno

varstvo, priprava ukrepov za vrnitev mladostnika v matično družino, prevoz otroka ali mladostnika.

3. Dodatni programi: V okviru KCM Kresnička se izvajajo še dodatni programi, ki so odziv na identifikacijo potreb v okolju.

Namen KCM Kresnička je bolj kakovostna in učinkovita pomoč otrokom, mladostnikom ter njihovim družinam.

Konkretno to pomeni:

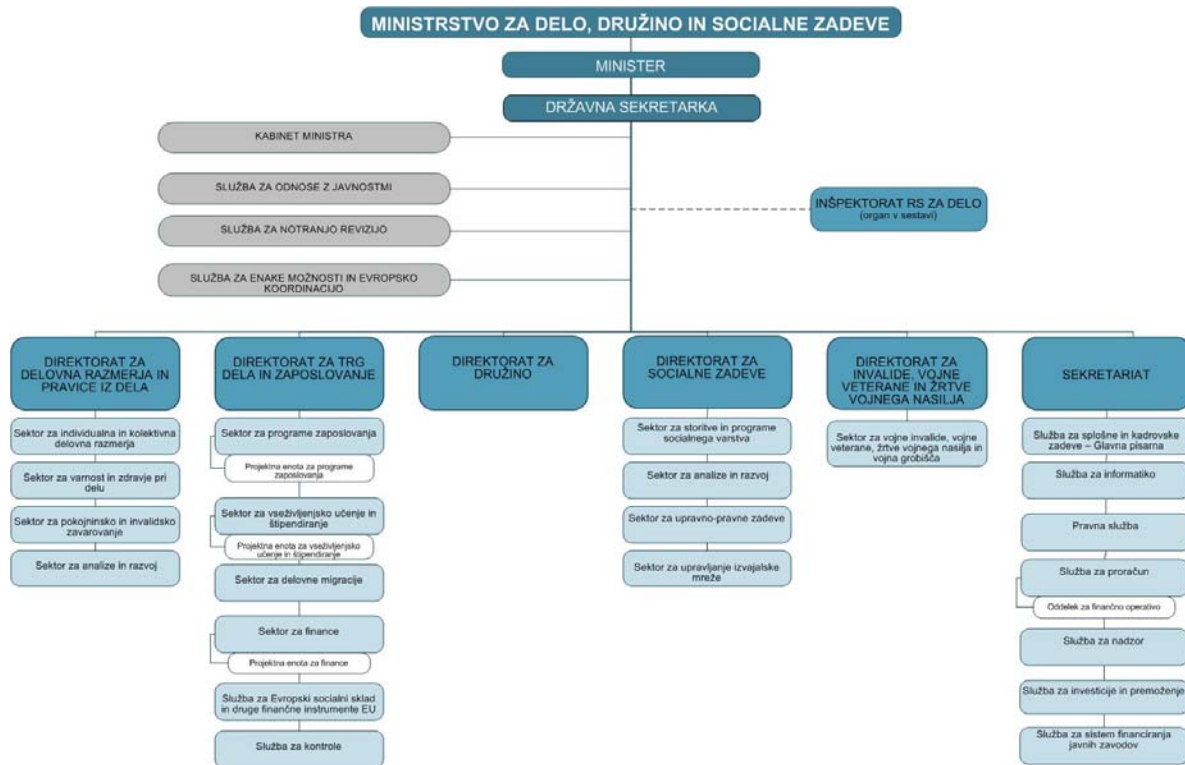
- zagotoviti možnost takojšnje namestitve otrok in mladostnikov v primeru težjih kriznih situacij (smrt staršev, medgeneracijski konflikti, kriza identitete, fizično ali psihično nasilje),
- mladostnikom dati možnost, da se 24 ur na dan in vse dni v letu sami lahko zatečejo po strokovno pomoč na varno mesto,
- zagotoviti dovolj časa in ustrezno situacijo za kvaliteten diagnostični postopek za oblikovanje učinkovitega, posameznemu mladostniku in družini prilagojenega programa pomoči,
- psihosocialna pomoč otrokom in mladostnikom,
- staršem dati možnost, da ob vzgojnih dilemah in v težavnih situacijah poiščejo strokovni nasvet ali se vključijo v svetovalni proces,
- zagotoviti strokovno pomoč in informacije mladostnikom in staršem preko telefona,
- na osnovi alternativnih programov zmanjšati število ukrepov, kot so odvzemi, namestitve v rejništvo ali zavod,
- učinkovito delovanje interventne službe. (KCM Kresnička, 2011)

Uporabnikom je v KCM Kresnička zagotovljeno:

- varno zatočišče,
- začasni umik v intenzivno negativni čustveno nabiti situaciji,
- pomoč pri iskanju novih možnosti poti za reševanje težav,
- podpora,
- razumevanje,
- pomoč pri pogovoru s starši,
- usmeritve, kaj storiti ob morebitni nadaljnji ogroženosti. (KCM Kresnička, 2011)

3.2 Vloga Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve

Slika 3.2: Sestava Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2012a).

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je pristojno za naloge, ki se nanašajo na:

- *položaj, pravice in obveznosti delavcev pri delu in iz dela,*
- *sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja,*
- *kolektivne pogodbe,*
- *politiko zaposlovanja doma in v tujini,*
- *preprečevanje dela in zaposlovanja na črno,*
- *zavarovanje za čas brezposelnosti,*
- *položaj in celovito družbeno varstvo invalidov, mladine, otrok in družine,*
- *štipendiranje in poklicno izobraževanje,*
- *varnost pri delu,*
- *družinsko in demografsko politiko,*
- *socialno varstvo in socialno skrbstvo,*
- *družbeno pomoč ogroženim posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva,*

- *usposabljanje otrok z motnjami v razvoju in varstvo oseb, ki ne morejo same skrbeti zase,*
- *varstvo in pravice vojnih veteranov, vojnih invalidov in žrtev vojn,*
- *obnovo in vzdrževanje grobov in grobišč vojnih veteranov in žrtev vojn. (MDDSZ 2012b)*

»Področje socialnega varstva je eden od sklopov socialne varnosti in temelji na socialni pravičnosti, solidarnosti ter na načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik. Temeljno izhodišče ukrepov na področju socialnega varstva je zagotavljanje dostojanstva in enakih možnosti ter preprečevanje socialne izključenosti.« (MDDSZ 2012c)

Temeljne usmeritve in mehanizme, ki jih bo ministrstvo, pristojno za socialne zadeve, spodbujalo na področju socialnega razvoja, je mogoče opredeliti kot politiko socialnega razvoja, usmerjenega v spodbujanje enakih možnosti in omogočanje družbene participacije na osnovi vlaganja v ljudi ter preverjanju vseh sistemov socialne varnosti in k posameznikom prilagojene ukrepe. Korekcije različnih področij in sistema socialne varnosti v širšem smislu bodo v prihodnje po eni strani usmerjene v izboljšanje položaja socialno najbolj šibkih skupin v okviru splošne solidarnosti, po drugi strani pa v vzpostavljanje sistemov dodatne socialne varnosti. Razvoj javnih služb bo upošteval nujnost boljše dostopnosti storitev kakor tudi enakomerno regionalno dosegljivost, individualizacijo storitev in odpravljanje monopolov pri izvajanju javne službe ob racionalnosti v organiziranosti. (MDDSZ 2012c)

»Temeljni pogoj za delovanje Slovenije kot socialne države je usklajen gospodarski in socialni razvoj. Strategijo socialnega razvoja usmerja socialna politika kot sklop ciljev, ukrepov in drugih instrumentov, ki jih država razvija in uporablja zato, da bi posamezniki in skupine prebivalstva lahko zadovoljevali svoje osebne in skupne interese ter delovali kot polnopravni in enakopravni člani družbe in države.« (MDDSZ 2012c)

»Socialno politiko v ožjem smislu opredeljujejo ukrepi za zagotavljanje socialne varnosti posameznika. Socialno varnost določajo strokovna načela, pravila in dejavnosti, ki posamezniku omogočajo, da se vključi in ostane vključen v družbeno okolje in v njem aktivno deluje. Pri tem država zagotavlja materialne in socialne pravice, posameznik pa prispeva v obliki davkov in drugih obveznih dajatev.« (MDDSZ 2012c)

»Vloga države se bo na področju socialnega varstva iz funkcije zagotavljanja izvajanja javnih služb spreminjala v funkcijo urejanja in določanja obsega in pogojev za izvajanje javne službe ter potrebnega minimalnega standarda in nadzora nad izvajanjem teh služb.« (MDDSZ 2012c)

»Socialna varnost je širše zasnovan model državnih ukrepov na različnih področjih za zagotovitev socialne varnosti in vključuje zdravstvene, delovnopravne, stanovanjske, izobraževalne in ostale vidike ter je nadrejen pojem socialnemu varstvu, ki je definiran z vrstami storitev in denarnih dajatev skupinam in posameznikom, ki nimajo zadostnih sredstev za preživljanje.« (MDDSZ 2012c)

V Republiki Sloveniji smo sprejeli definicijo socialne varnosti kot pravico posameznika, da je zavarovan za naslednja tveganja, za primer bolezni, nezaposlenosti, starosti, poškodbe pri delu, invalidnosti, materinstva, preživljanja otrok ter dajatve družinskim članom po smrti osebe, ki preživlja družino, in pravice, ki so v Sloveniji urejene z Zakonom o socialnem varstvu. Država je po določbah Ustave Republike Slovenije dolžna urediti obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje in skrbeti za njihovo delovanje. Hkrati pa je dolžna varovati družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter za to ustvarjati potrebne razmere. (MDDSZ 2012c)

EMPIRIČNI DEL – 2. del

Rezultati prvega dela ankete:

Tabela 3.1: Kriteriji za izpolnitev kategorije.

kategorija	kriteriji za izpolnitev
predšolska vzgoja	Ustrezno razvita in dostopna mreža javnih in zasebnih vrtcev.
osnovna šola	Osnovna šola, ki otrokom omogoča uravnotežen spoznavni, čustveni in socialni osebnostni razvoj v skladu z njihovimi sposobnostmi in jim posreduje temeljna znanja in spretnosti.
srednja šola	Srednja šola omogoča izbiro različnih predmetov in s tem večjo ponudbo za uveljavitev različnih želja, interesov in sposobnosti.
stanovanjske razmere	Stanovanja so primerno urejena za kakovostno življenje.
socialnovarstvene službe	Država zagotavlja javno socialnovarstvene službe z javnimi zavodi (CSD, krizni centri za mlade, psihosocialni programi, dnevni centri za otroke in mladostnike).
rejništvo in skrbništvo	Rejniške in skrbniške dejavnosti so ustrezno urejene.
nasilje	Spolne zlorabe, fizično in medvrstniško nasilje je ustrezno sankcionirano.

Vir: povzeto po Črnak-Meglič (2005,¹ 125–279).

Tabela 3.2: Rezultati ankete.

kategorija	povprečje	ocena varnosti
predšolska vzgoja	5	Kriteriji so v celoti izpolnjeni.
osnovna šola	3	Kriteriji so izpolnjeni, vendar ne v celoti.
srednja šola	3,5	Kriteriji so izpolnjeni, vendar ne v celoti.
stanovanjske razmere	3	Kriteriji so izpolnjeni, vendar ne v celoti.
socialnovarstvene službe	4,3	Kriteriji so izpolnjeni v celoti z manjšimi pomanjkljivostmi.
rejništvo in skrbništvo	4	Kriteriji so izpolnjeni, vendar ne v celoti.
nasilje	2,5	Kriteriji niso izpolnjeni.

Vir: Lastna raziskava.

¹ Kategorije in kriteriji za izpolnitev le-teh so povzete po: Črnak-Meglič, Andreja. 2005. *Otroci in mladina v prehodni družbi. Analiza položaja v Sloveniji*. Maribor: Aristej.

Kriteriji za oceno varne države (v povprečju):

1–2: Slovenija ne izpolnjuje kriterijev, s katerimi bi bila kategorija varna za otroke in mladostnike.

3–4: Slovenija izpolnjuje kriterije, s katerimi je kategorija varna za otroke in mladostnike, vendar ne v celoti (določeni kriteriji niso izpolnjeni).

5: Slovenija izpolnjuje kriterije, s katerimi je kategorija v celoti varna za otroke in mladostnike.

Prva kategorija, ki sem jo preučevala, je *predšolska vzgoja*, kjer sem ugotovila, da so kriteriji v celoti izpolnjeni, saj je predšolska vzgoja vključena v sistem vzgoje in izobraževanja, mreža javnih in zasebnih vrtcev pa je ustrezno razvita ter široko dostopna.

Kategorija *osnovna šola* ne izpolnjuje kriterijev, saj se na KCM Kresnička ne strinjajo, da osnovna šola posreduje temeljna znanja in spretnosti, ki omogočajo neodvisno, učinkovito in ustvarjalno soočenje z družbenim in naravnim okoljem. V celoti pa se ne strinjajo tudi s trditvijo, da osnovna šola otrokom omogoča uravnotežen spoznavni, čustveni in socialni osebni razvoj v skladu z njihovimi sposobnostmi.

Tretja kategorija je *srednja šola*, ki sicer izpolnjuje kriterije, vendar ne v celoti. Dijakom je sicer s širšo ponudbo izbirnih predmetov omogočena večja uveljavitev različnih želja, interesov in sposobnosti, malo slabše pa je omogočena izbira različnih maturitetnih predmetov, z različnimi ravnmi obveznih in izbirnih maturitetnih predmetov.

Četrta kategorija so *stanovanjske razmere*, kjer so kriteriji izpolnjeni, vendar ne v celoti. Otroci in mladostniki živijo v urejenih stanovanjskih razmerah in v stanovanjih, ki so primerna za kakovostno življenje, vendar bi bile razmere lahko boljše. Zaposleni v KCM Kresnička se najbolj strinjajo s trditvijo, da so najranjlivejše na tem področju mlade družine, ki pogosto živijo v premajhnih stanovanjih. Glavni problem stanovanjskega področja pa je prenaseljenost oziroma neprimerna velikost stanovanja.

Peta kategorija so *javne socialnovarstvene službe*, kjer so kriteriji izpolnjeni v celoti z manjšimi pomanjkljivostmi. Zaposleni v KCM Kresnička se strinjajo s trditvami, da centri za socialno delo zagotavljajo posebno varstvo ter pokrivajo pretežni del področja socialnovarstvene dejavnosti ter da uporabniki posamezne pravice in storitve uveljavljajo po načelih enake dostopnosti. V celoti se strinjajo tudi s trditvami, da so t. i. dnevni centri za otroke in mladostnike posebna oblika pomoči in da so vzgojno zanemarjeni in čustveno prikrajšani otroci še dodatno obravnavani v šolski svetovalni služni in na centrih za socialno

delo. Malo manj pa se strinjajo s trditvami, da država zagotavlja javne socialnovarstvene službe z javnimi zavodi, ustvarja pogoje za zasebno delo in podpira ter spodbuja razvoj nevladnih organizacij na področju samopomoči, dobrotelnosti, neodvisnega življenja in prostovoljnega dela, da bi preprečevala in reševala socialne problematike posameznikov, družin in posebnih skupin prebivalstva ter da psihosocialni programi zagotavljajo konkretno obliko pomoči pri reševanju vsakdanjih problemov in intenzivno prisotnost v sami družini, kot tudi dejavnosti, ki so namenjene skupinam otrok in staršev.

Rejništvo in skrbništvo spadata v šesto kategorijo, kjer so kriteriji izpolnjeni, vendar ne v celoti. Zaposleni v KCM Kresnička se strinjajo, da je skrbništvo otrok urejeno znotraj otrokove socialne mreže, zato otrok ne občuti posebne izločitve ali stigmatizacije. Malo manj pa se strinjajo s tem, da je z zakonom o izvajanju rejniške dejavnosti in podzakonskimi akti bistveno bolje in sistematično poskrbljeno tako za rejence kot tudi za rejnike in rejniške družine. Zaposleni se strinjajo, da v sistemu manjkajo specializirane rešitve v obliki specializiranih rejniških družin, kamor bi lahko takoj (ponoči ali preko vikenda) namestili hudo ogroženega otroka. Mislijo pa tudi, da je na področju skrbništva potrebno zagotoviti večjo in načrtno podporo skrbnikom in otrokom.

Sedma kategorija je **nasilje**, kjer kriteriji niso izpolnjeni. Zaposleni v KCM Kresnička se ne strinjajo, da se število spolnih zlorab se niža, ker so strokovnjaki za prepoznavanje znakov zlorabe bolj usposobljeni, prav tako pa se je izboljšalo tudi sodelovanje med policijo in socialnimi službami, šolami, vrtci ter zdravstvenimi ustanovami. Prav tako se ne strinjajo, da se zanemarjanje otrok, fizično nasilje in surovo ravnanje z otroki niža. Strinjajo se s tem, da sta medvrstniško nasilje in prestopniško vedenje otrok prisotna v družbi.

Rezultati drugega dela anketa:

V drugem delu ankete me je zanimalo izvajanje otrokovih pravic. Anketa je pokazala, da se vse pravice (glej Prilogo A) popolnoma izvajajo. Nekoliko slabše se izvaja samo otrokova pravica do zasebnega življenja, nevmešavanja v družino in dom ter pravica do varstva časti in ugleda.

4 ZAKLJUČEK

V prvem delu empiričnega dela sta me zanimali vlogi KCM Kresnička in MDDSZ. Tako prva kot druga vloga sta zelo pomembni in močno vplivata na preučevano področje, torej na varstvo otrok in mladostnikov. Obe instituciji otrokom in mladostnikom nudita ustrezno varstvo in normalno življenje. Razlika je samo v tem, da KCM Kresnička deluje na lokalni ravni, MDDSZ pa na nacionalni. Njun cilj je enak.

KCM Kresnička je kratkotrajna oblika bivanja za otroke in mlade med 6. in 18. letom starosti, ki so se znašli v kriznih situacijah, sredi težav v odnosu s svojimi starši, učitelji, vzgojitelji ali vrstniki. Osnovna dejavnost je nudenje zatočišča in strokovne pomoči otrokom in mladostnikom med 6. in 18. letom, ki se iz različnih razlogov znajdejo v hudi psihosocialni stiski. Obsega različna delovna področja, in sicer delo z mladostniki, interventno službo in dodatne programe. Uporabnikom je v KCM Kresnička zagotovljeno: varno zatočišče, začasni umik v intenzivno negativni čustveno nabiti situaciji, pomoč pri iskanju novih možnosti poti za reševanje težav, podpora, razumevanje, pomoč pri pogovoru s starši, usmeritve, kaj storiti v možni nadaljnji ogroženosti. (KCM Kresnička, 2011)

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je pristojno za velik obseg nalog, med katerimi so za temo mojega diplomskega dela najpomembnejše slednje: položaj in celovito družbeno varstvo invalidov, mladine, otrok in družine, družinsko in demografsko politiko, socialno varstvo in socialno skrbstvo, družbena pomoč ogroženim posameznikom, družinam in skupinam prebivalstva ter usposabljanje otrok z motnjami v razvoju in varstvo oseb, ki ne morejo same skrbeti zase. (MDDSZ 2012a)

V drugem delu empiričnega dela sem iskala odgovore na vprašanje varne države za otroke in mladostnike. Podatki iz prvega dela ankete, katero sem razdelila na sedem kategorij, so pokazali slednje: kriteriji so doseženi samo v eni kategoriji, in sicer v kategoriji predšolska vzgoja. Z manjšimi pomanjkljivostmi oziroma nepopolno so izpolnjeni kriteriji v petih kategorijah, in sicer: osnovna šola, srednja šola, stanovanjske razmere, javne socialnovarstvene službe ter rejništvo in skrbništvo. Nasilje spada v zadnjo kategorijo, kjer pa kriteriji niso izpolnjeni. Zanimalo me je tudi izvajanje otrokovih pravic. Anketa je pokazala, da se vse pravice (glej Prilogo A) popolnoma izvajajo. Nekoliko slabše se izvaja samo otrokova pravica do zasebnega življenja, nevmešavanja v družino in dom ter pravica do varstva časti in ugleda.

V diplomskem delu sem si zastavila hipotezo, in sicer: *Republika Slovenija je varna država za otroke in mladostnike, ki se znajdejo v kakršnikoli stiski*. Glede na pridobljene podatke hipotezo lahko potrdim, kljub temu da samo ena kategorija izpolnjuje vse kriterije. Pri petih kategorijah, ki ne izpolnjujejo kriterijev v celoti, gre zgolj za manjše pomanjkljivosti, ki ne vplivajo na kvaliteto izvajanja nalog. Potrebne so določene izboljšave, ki bi kategorijo naredile boljšo. Država bi morala več pozornosti nameniti le kategoriji nasilja, saj tukaj kriteriji niso izpolnjeni.

Za relevantnejše podatke o Sloveniji kot varni državi za otroke in mladostnike bi morala narediti bolj poglobljeno raziskavo. To pomeni, da bi morala raziskovanje razširiti in anketirati vseh deset kriznih centrov za otroke in mladostnike. Tako bi dobila realnejšo sliko varne države.

5 LITERATURA

1. Bourgon, Jocelyne. 2011. *A new synthesis of public administration. Serving in the 21st Century*. Dostopno prek: Google Books.
2. Bubnov-Škoberne, Anjute. 1993. *Predpisi o socialnem varstvu*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
3. Center za socialno delo Radovljica. 2012. *Predstavitev*. Dostopno prek: <http://www.csd-radovljica.si/predstavitev.html> (15. julij 2012).
4. Črnak-Meglič, Andreja. 2005. *Otroci in mladina v prehodni družbi. Analiza položaja v Sloveniji*. Maribor: Aristej.
5. Denhardt, Robert B., in Janet V. Denhardt. 2009. *Public Administration. An Action Orientation. Sixth Edition*. Dostopno prek: Google Books.
6. Fink Hafner, Danica. 2007. Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 9–30. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Haček, Miro. 2001. *Sistem javnih uslužbencev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
8. --- in Irena Bačlija. 2007. *Sodobni uslužbenski sistemi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Harris, Peter. 1990. *Foundations of Public Administration: A Comparative Approach*. Dostopno prek: Google Books.
10. Herbert, Simon A., Donald W. Smithburg in Victor A. Thompson. 1950. *Public administration*. New York: Alfred A. Knopf.
11. Krizni center za mlade Kresnička. 2011. *Poročilo o delu*. Lesce: interno gradivo.

12. Marini, Frank. 2010. Defining public administration: selections from the International encyclopedia of public policy and administration. V *Overviews of Public Administration*, ur. Jay M. Shafritz, 3–30. Boulder; Oxford: Westview.
13. McKinney, Jerome B., in Lawrence C. Howard. 1998. ***Public Administration. Balancing Power and Accountability. Second Edition.*** Dostopno prek: Google Books.
14. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2012a. *O ministrstvu*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/o_ministrstvu/ (15. julij 2012).
15. --- 2012b. *Pristojnosti*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/o_ministrstvu/pristojnosti/ (15. julij 2012).
16. --- 2012c. *Sociala*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/ (15. julij 2012).
17. Pittman, James E. 2009. ***21st century issues in America. An Introduction to Public Administration Theory and Practice.*** Dostopno prek: Google Books.
18. Raadschelders, Jos C. N. 2003. *Government : a public administration perspective*. Armonk (N.Y.): M. E. Sharpe.
19. Rakočevič, Slobodan in Peter Bekeš. 1994. *Državna uprava. Vloga, položaj, organizacija, delovanje*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
20. Šalinger, Ljubica. 2009. Izvajanje roditeljske pravice in otrokove pravice. V *Zagovornik–glas otroka: zbornik prispevkov za izobraževanje zagovornikov*, ur. Martina Jenkole, Nataša Kuzmič in Lidija Hvastja Rupnik, 31–38. Ljubljana: Varuh človekovih pravic.
21. Virant, Grega. 2002. *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Visoka upravna šola.
22. Vlaj, Stane. 2006. *Teorija javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

PRILOGA A: Anketa² izvedena na KCM Kresnička

Vprašalnik pred vami mi bo pomagal odgovoriti na vprašanje *Ali je država Slovenija varna za otroke?* Prosim, pozorno preberite spodnje trditve in se na lestvici od 1 do 5 opredelite, v kolikšni meri se s trditvijo strinjate ali ne strinjate, pri čemer pomeni **1 – s trditvijo se popolnoma ne strinjam in 5 – s trditvijo se popolnoma strinjam**

Prijetno reševanje!

V Sloveniji je predšolska vzgoja vključena v sistem vzgoje in izobraževanja.	1 2 3 4 5
Mreža vrtcev, javnih in zasebnih je ustrezno razvita ter staršem in otrokom široko dostopna.	1 2 3 4 5
Osnovna šola otrokom omogoča uravnotežen spoznavni, čustveni in socialni osebni razvoj v skladu z njihovimi sposobnostmi.	1 2 3 4 5
Osnovna šola posreduje temeljna znanja in spretnosti, ki omogočajo neodvisno, učinkovito in ustvarjalno soočenje z družbenim in naravnim okoljem.	1 2 3 4 5
Dijakom je omogočena izbira različnih maturitetnih predmetov, z različnimi ravnmi obveznih in izbirnih maturitetnih predmetov.	1 2 3 4 5
Dijakom se z večjo ponudbo izbirnih predmetov omogoči večjo uveljavitev različnih želja, interesov in sposobnosti.	1 2 3 4 5
Otroci živijo v urejenih stanovanjskih razmerah.	1 2 3 4 5
Stanovanja so primerna za kakovostno življenje (primernost za bivanje, cenovna dosegljivost, lokacija, dostopnost storitev in infrastrukture ...).	1 2 3 4 5
Glavni problem na stanovanjskem področju za gospodinjstva z otroki je prenaseljenost, tj. neprimerna velikost stanovanja.	1 2 3 4 5
Najranljivejše na stanovanjskem področju so mlade družine, ki pogosto živijo v premajhnih stanovanjih.	1 2 3 4 5
Država zagotavlja javno socialnovarstveno službo z javnimi zavodi, ustvarja pogoje za zasebno delo in podpira ter spodbuja razvoj nevladnih organizacij na področju samopomoči, dobrotelosti, neodvisnega življenja in prostovoljnega dela, da bi preprečevala in reševala socialne problematike posameznikov, družin in posebnih skupin prebivalstva.	1 2 3 4 5
Centri za socialno delo zagotavljajo posebno varstvo ter pokrivajo pretežni del področja socialno varstvene dejavnosti.	1 2 3 4 5
Uporabniki uveljavljajo posamezne pravice in storitve po načelih enake dostopnosti, proste izbire in pod pogoji, ki jih za posamezno pravico predpiše zakon o socialnem varstvu oziroma drugi akt.	1 2 3 4 5
Psihosocialni programi zagotavljajo konkretno obliko pomoči pri reševanju vsakdanjih problemov in intenzivno prisotnost v sami družini, kot tudi dejavnosti, ki so namenjene skupinam otrok in staršev.	1 2 3 4 5
Posebna oblika pomoči so t. i. dnevni centri za otroke in mladostnike, v katerih se srečujejo otroci in mladostniki z različnimi težavami v odraščanju.	1 2 3 4 5
Vzgojno zanemarjeni in čustveno prikrajšani otroci s težavami pri socialni	1 2 3 4 5

² Trditve in pravice otrok za anketo so povzete po: Črnak-Meglič 2005, 125–279 in Šalinger 2009, 36–38.

integraciji so še dodatno obravnavani v šolski svetovalni službi in na centrih za socialno delo.	
Otroci in mladostniki uživajo kakovostno življenje v krogu primarne socialne mreže (družina, prijatelji, sorodniki ...).	1 2 3 4 5
Z zakonom o izvajanju rejniške dejavnosti in podzakonskimi akti je bistveno bolje in sistematično poskrbljeno tako za rejence kot tudi za rejnike in rejniške družine.	1 2 3 4 5
V sistemu manjkajo specializirane rešitve v obliki specializiranih rejniških družin, kamor bi lahko takoj, ponoči, preko vikenda namestili hudo ogroženega otroka.	1 2 3 4 5
Skrbnništvo je poseben ukrep države. Najpogosteje je skrbništvo otrok urejeno znotraj otrokove socialne mreže, zato otrok ne občuti posebne izločitve ali stigmatizacije.	1 2 3 4 5
Na področju skrbništva bi bilo potrebno zagotoviti večjo in načrtno podporo skrbnikom in otrokom.	1 2 3 4 5
Število spolnih zlorab se niža, saj so strokovnjaki za prepoznavanje znakov zlorabe bolj usposobljeni, prav tako pa se je izboljšalo tudi sodelovanje med policijo in socialnimi službami, šolami, vrtci ter zdravstvenimi ustanovami.	1 2 3 4 5
Zanemarjanje otrok, fizično nasilje in surovo ravnanje z otroci se niža.	1 2 3 4 5
Skrbniki otrok se vedno bolj zavedajo, da je telesno kaznovanje otrok nesprejemljivo in da s tem kršijo temeljne otrokove pravice.	1 2 3 4 5
Medvrstniško nasilje in prestopniško vedenje otrok je prisotno v družbi.	1 2 3 4 5

Ta del vprašalnika pa se nanaša na izvajanje otrokovih pravic, tako da Vas prosim, da se na lestvici od 1 do 5 opredelite, v kolikšni meri se strinjate, da se pravica izvaja ali da se ne izvaja, pri čemer pomeni **1 – pravica se popolnoma ne izvaja in 5 – pravica se popolnoma izvaja.**

Neodtujljiva pravica do življenja.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do lastne identitete.	1 2 3 4 5
Pravica otroka, da živi s svojimi starši.	1 2 3 4 5
Pravica otrok do stikov.	1 2 3 4 5
Pravica otroka, da izrazi svoje mnenje.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do svobode izražanja.	1 2 3 4 5
Pravica do svobode misli, vesti in veroizpovedi.	1 2 3 4 5
Pravica do svobodnega združevanja in do svobode mirnega zbiranja.	1 2 3 4 5
Otrokova pravica do zasebnega življenja, nevmešavanja v družino in dom ter pravica do varstva časti in ugleda.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do varstva pred vsemi oblikami telesnega ali duševnega nasilja, poškodb ali zlorab, zanemarjanja ali malomarnega ravnanja, trpinčenja, izkoriščanja, vključno s spolnimi zlorabami, medtem ko je otrok v varstvu in vzgoji pri starših.	1 2 3 4 5

Pravica otroka, ki je začasno ali stalno prikrajšan za svoje družinsko okolje, do nadomestne skrbi.	1 2 3 4 5
Pravica do posebne skrbi prizadetim otrokom.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do najvišje dosegljive ravni zdravja in storitev ustanov za zdravljenje bolezni in zdravstveno rehabilitacijo.	1 2 3 4 5
Pravica otroka, ki je v oskrbi pri pristojnem zavodu, da se občasno preverijo okoliščine v zvezi z njegovo oskrbo.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do socialnega varstva, vključno s socialnim zavarovanjem.	1 2 3 4 5
Pravica do življenjske ravni, ki ustreza njegovemu telesnemu, umskemu, duhovnemu in nravstvenemu in družbenemu razvoju.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do izobraževanja.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do počitka in prostega časa, do igre in razvedrila, primerne otrokovi starosti, in do prostega udeleževanja kulturnega življenja in umetnosti.	1 2 3 4 5
Pravica otroka do zaščite pred ekonomskim izkoriščanjem in pred opravljanjem kateregakoli dela, ki je lahko nevarno ali moti otrokovo šolanje ali škodi njegovemu zdravju ali telesnemu, umskemu, duhovnemu, nravstvenemu ali družbenemu razvoju.	1 2 3 4 5
Vsak otrok, ki je osumljen, obtožen ali spoznan za krivega kršenja kazenskega zakona, ima pravico, da z njim ravnajo na način, ki je v skladu z razvijanjem njegovega občutka za dostojanstvo in vrednost, ki krepi otrokovo spoštovanje človekovih pravic in temeljnih pravic, in upoštevajo njegovo starost ter spodbujajo njegovo ponovno vključitev v družbo.	1 2 3 4 5